Näsudden
Sundvikenin rantaosayleiskaavan muutos
luontoselvitys
Kemiönsaari

Ekotoni KY
Jari Hietaranta
0400 479740 tai 040 3550904
jari.hietaranta@ekotoni.fi
kaikki valokuvat © Jari Hietaranta
Kansikuva: Näsuddenin pohjoisrannan jyrkännettä.

1. TAUSTA JA SUUNNITTELUN TARVE

Maanomistajan aloitteesta korjataan kaavamuutosalueen omakotitonttien rajauksia voimassa olevassa rantaosayleiskaavassa siten, että tonttien sijainti muodostuu tarkoituksenmukaisemmaksi ja omakotitalojen sijoittelu tonteilla soveltuvat paremmin maastoon.

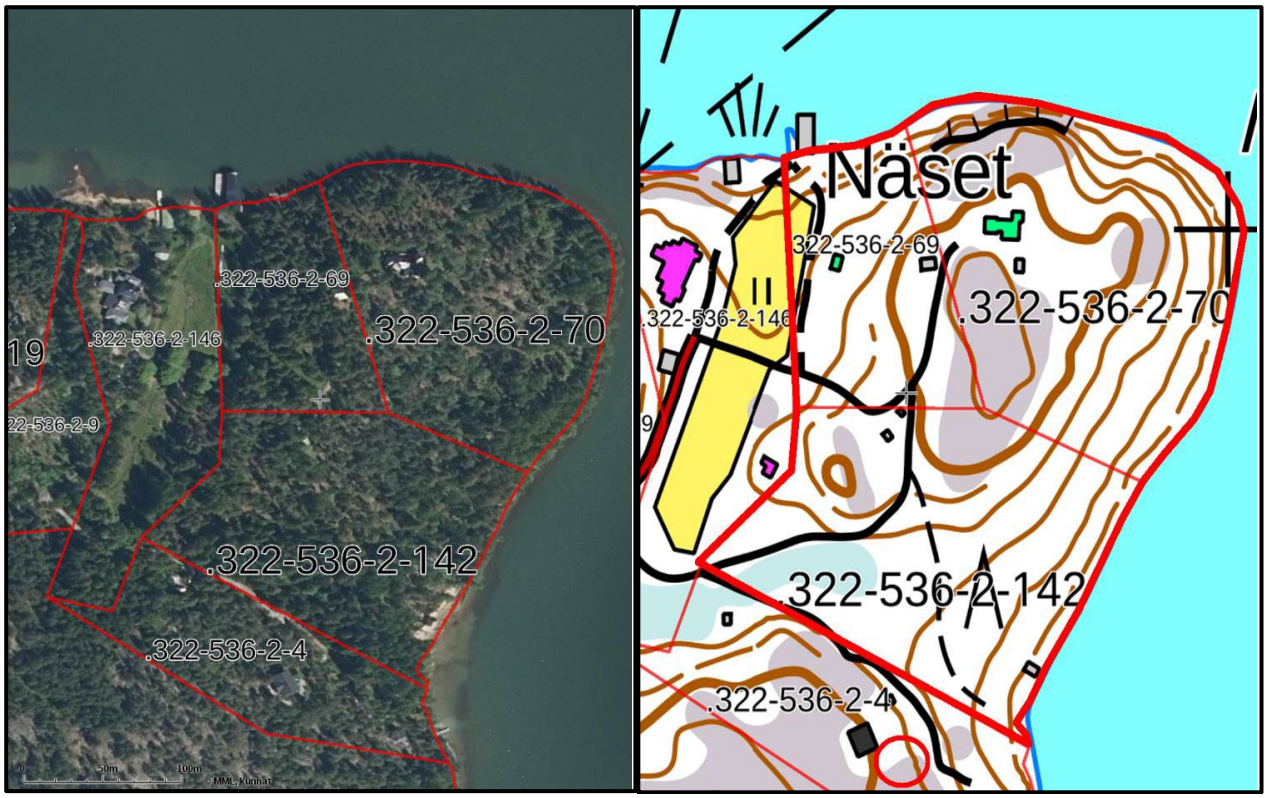
Kuva 1. Kaava-alue sijaitsee Sundvikenissä Västanfjärdin kirkonkylän itäpuolella (punainen ympyrä).

Alue käsittää kiinteistöt Näshöjden 322–536-2-69, Näsudden 322-536-2-70 ja Sydnäs 322-536-2-142 Västanfjärdin Näsuddenin-alueella. Kaava-alueen pinta-ala on n. 6,3 hehtaaria. Mitoittavan rantaviivan pituus on n. 580 metriä. Kiinteistöt ovat yksityisomistuksessa.

Kaava-alue käsittää kolme kiinteistöä Västanfjärdin keskustan itäpuolella olevan Sundvikenin etelärannan Näsuddenin niemessä (*ks*. kuva 2). Kiinteistöt on osittain rakennettu. Nykyinen päärakennus sijaitsee kiinteistöllä Näsudden 2–70. Talousrakennukset ovat hajallaan kaikilla kolmella kiinteistöllä. Kiinteistöllä Näshöjden 2–69 on perinteinen venevaja.

Voimassa olevassa Sundvikenin rantaosayleiskaavassa kaavamuutosalueelle on osoitettu 5 omakotitonttia. Rakennuspaikkoja rajattaessa on noudatettu voimassa olevaa kiinteistöjaotusta, mikä ei ole johtanut

tarkoituksenmukaiseen rakennuspaikkojen sijoitteluun. Alueen maasto on kumpuilevaa, mikä vaatii tarkkaa harkintaa erillisten rakennusten tarkoituksenmukaiselle sijoittelulle. Kaavamuutos laaditaan, jotta tämä tavoite voitaisiin saavuttaa.

kuva 2ab. Vasemmalla ilmakuva kaavamuutosalueesta ja oikealla ote maastokartasta. Suunnittelu kohdistuu kiinteistöille 2–69, 2–70 ja 2–142.

2. LUONTOSELVITYKSEN TAVOITTEET JA MENETELMÄT

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ympäristövaikutukset.

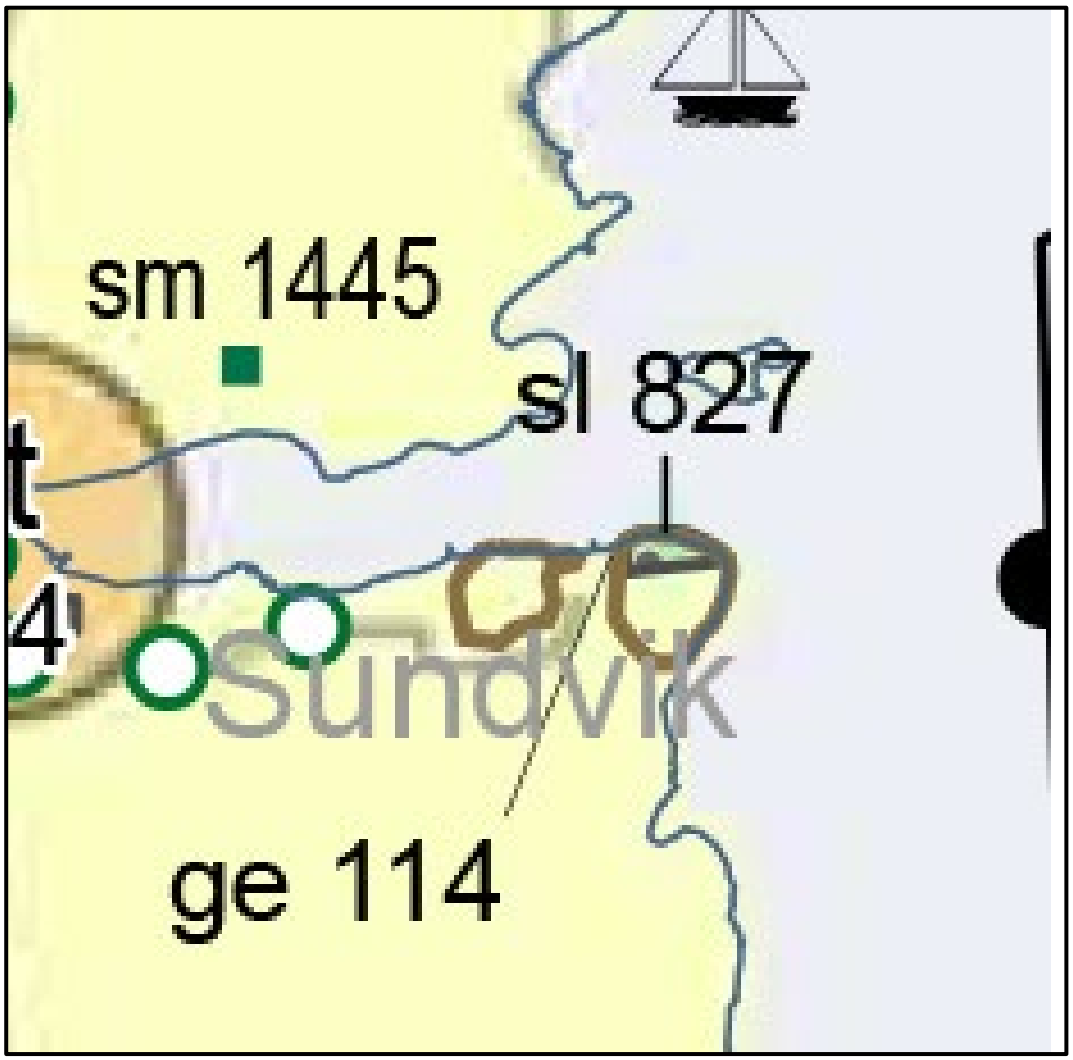
Luontoselvityksen maastotyöt tehtiin 9.6 klo 09.45–14.20. Maastossa koko niemi kierrettiin rantoja pitkin ja muutaman kerran saaren poikki pohjoiseteläsuunnassa. Maastokäynti keskittyi pesimälinnuston sekä kasvillisuuden selvittämiseen. Luontoselvityksen tarkoituksena oli löytää kaava-alueella sijaitsevat metsälain (10 §), luonnonsuojelulain (29 §) ja vesilain (2:11 §) mukaiset arvokkaat elinympäristöt sekä uhanalaiset luontotyypit. Lisäksi havainnoitiin kohteiden lajistoa ja lintulajistoa, joilla on merkitystä tulevan rakentamisen sijoittelun kannalta.

Maastotöiden lisäksi selvityksessä käytettiin hyväksi seuraavia aineistoja ja lähteitä:

- Ympäristöhallinnon Laji-GIS -tietojärjestelmä 7/2023 (ladattu 12.7 2023)
- Maanmittauslaitos, kartta- ja ortokuva-aineisto 2023 (ladattu 13.7 2023)
- Metsäkeskus, erityisen tärkeät elinympäristökuviot (ladattu 23.7.2023)
- Birdlife -Tiiran havainnot (1.3 2022-20.7.2023).
- Suomen Luontotieto Oy (2005) Västänfjärdin Sundvikenin luontoselvitys.

3. KAAVOITUS JA HALLINNOLLINEN SUOJELU JA SUOJELUOHJELMAT

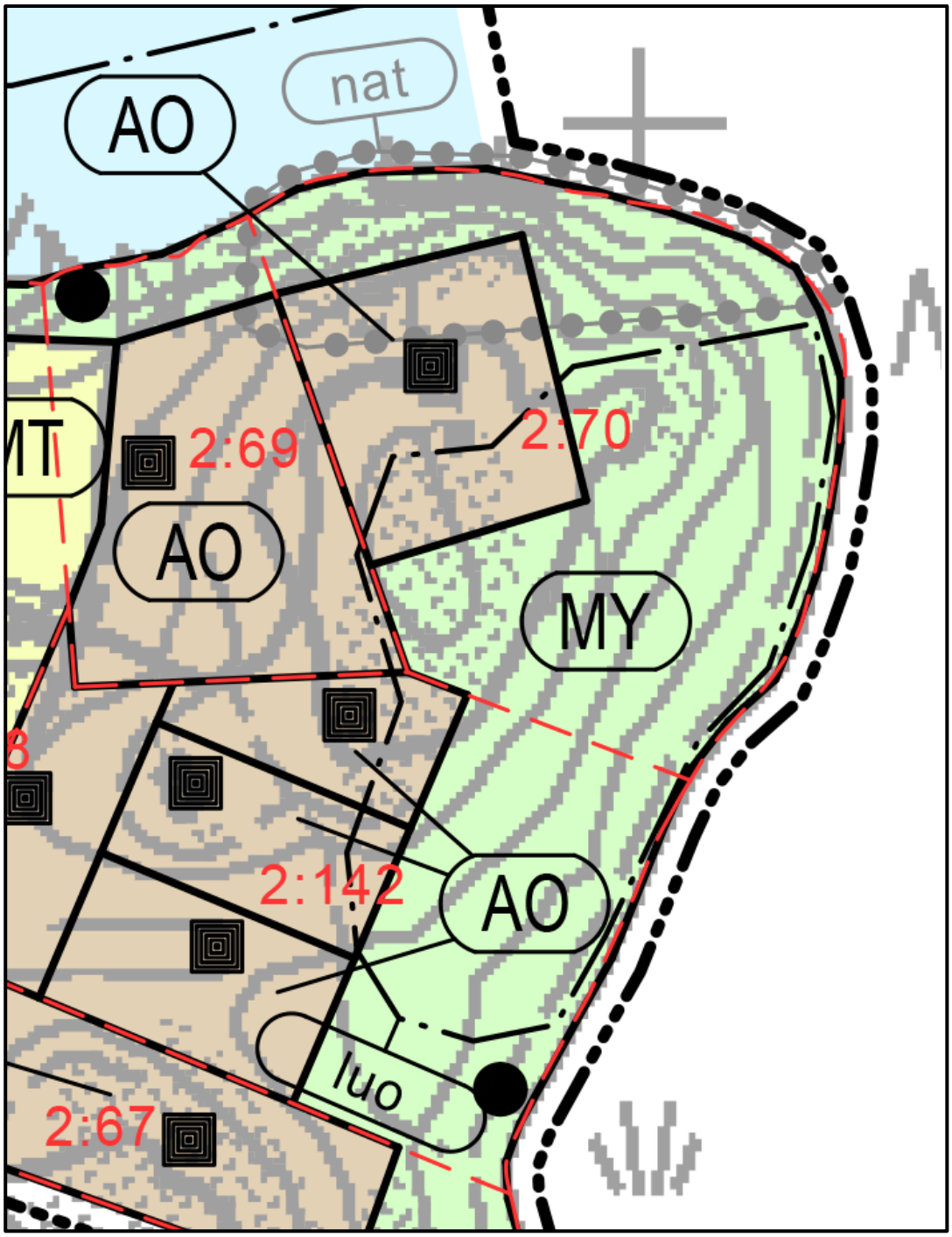
Turunmaan maakuntakaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 20.3.2013. Luonnonvarojen vaihemaakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 4.6.2021. Kaavamuutosaluetta koskevilta osin maakuntakaavaan on osoitettu luonnonsuojelukohderajaus (*sl* 827) pohjoisrannan jyrkänteen kohdalla ja sekä arvokas kallio- tai harjualue (*ge* 114).

Kuva 3. Ote voimassa olevasta maakuntakaavasta Näsuddenista.

Näsuddenin alueella on voimassa 26.2.2007 hyväksytty Sundvikin rantaosayleiskaava. Yleiskaavassa kaavamuutosta koskeville kolmelle kiinteistölle on osoitettu 5 omakotialuetta (AO). Rantavyöhyke on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jossa on erityisiä ympäristöarvoja (MY). Osa pohjoisrannasta on lisäksi rajattu Natura-alueeksi (MY/*nat*) ja itäinen rantarinne luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi (MY/*luo*). Alueella ei ole laadittu asemakaavaa ja sille ei ole asetettu rakennuskieltoa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin luontoselvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ympäristövaikutukset.

Kuva 4. Ote voimassa olevasta Sundvikenin rantaosayleiskaavasta. Kaavassa kiinteistölle 2–69 ja 2–70 on molemmille osoitettu omakotialueen kortteli (AO) ja kiinteistölle 2–142 kolme omakotitalon korttelialue (AO). Niemen itärannalle on kaavassa rajattu MY-alue ja sille *luo*-rajaus. Niemen pohjoiskärki on myös MY-aluetta, ja jolle on osoitettu *nat*-rajaus.

Luo-rajaus tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoista aluetta. Sitä käytetään tavallisesti aluemerkinnän (tässä tapauksessa MY) tarkennuksessa. MY puolestaan tarkoittaa maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ympäristöarvoja.

Nat-merkinnällä osoitetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvat tai siihen ehdotetut alueet. Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet koostuvat Euroopan yhteisön komissiolle ilmoitetuista

linnustonsuojelualueista (SPA-alueet) ja alueista, jotka komissio tai neuvosto on jäsenmaiden ehdotuksesta hyväksynyt yhteisön tärkeinä pitämiksi alueiksi (SCI-alueet).

4. ALUEEN LUONTO

Alueella kasvaa vankkaa kuivahkoa kangasmetsää rantaan asti. Metsää on joitakin vuosia sitten harvennettu aika voimakkaasti (kuva). Korkeussuhteet varsinaisen niemekkeen kohdalla ja siitä länteen ovat jyrkät Näsuddenin kiinteistön pohjoisrannassa olevine jyrkänteineen. Alueen korkein kohta ulottuu yli 25 metrin korkeudelle merenpinnasta.

Suomen Luontotieto Oy on selvittänyt Näsuddenin luontoa osana Västanfjärdin Sundvikenin rantaosayleiskaavan laadintaa 19 vuotta sitten (2004). Jo aikaisemmin alueen (Näsudden) kalliokallioiden lajistoa ovat selvittäneet Lehtomaa 1996 ja Pykälä 1989.

4.1 Linnusto ja muu eläimistö

Suunnittelualueen pesimälinnusto oli tavanomaista metsäalueen varpuslinnustoa. Maastossa havaittiin kuitenkin muutamia kiintoisia lajeja. Havaintoja tehtiin kiertelemällä aluetta kasvilliskartoituksen tapaan noin 10.45-. Sää oli +17 C ja pilvistä 80 % ja tuuli alueella SW 2-4 m/s.

Taulukko 1. Havaintojen yhteydessä käytetyt lyhenteet.

DIR = EU:n lintudirektiivilaji
EN = erittäin uhanalainen lintulaji Suomessa (UHEX)
NT = silmällä pidettävä lintulaji Suomessa (UHEX)
VU = vaarantunut lintulaji Suomessa (UHEX)
EVA = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji
k = koiraspukuinen
n = naaraspukuinen
kn= koiras ja naaras
pm = maastopoikanen
kiert = kiertelevä
pysrev = pesivä reviirillä
p = paikallinen
yli**l**=ylilentävä
Äp = laulava paikallinen
äp = ääntelevä paikallinen

Alueella havaitut lajit maastokäynnin yhteydessä. Suomen UHEX-lajit on lihavoitu:

Kalalokki 1 yill
Kirjosieppo 1 Äp
Metsäkirvinen 1 Äp
Pajulintu 1 Äp
Sinitiainen 5 p, poikue
Peippo 1 Äp
Valkoposkihanhi 1 pesällä **(DIR): Läheisellä saarella**

Linnuston osalta voidaan todeta, että kaava-alueelta ei ole tarpeen rajata tai osoittaa mitään erityisiä linnustollisesti huomionarvoisia aluekokonaisuuksia.

4.2 Kasvillisuus ja luontotyypit

Kaavoitettavan alueen puustoa on harvennettu muutama vuosi sitten. Toimien ulkopuolelle ovat jääneet niemen kärkialue (jyrkännealue) sekä kapea kaistale itärantaan viettävää rinnettä. Lakialueella ja olemassa olevan asutuksen läheisyydessä on suoritettu hakkuita.

Suomen Luontotiedon (2005) osayleiskaavaan liittyvän luontoselvityksen lisäksi alueen luontoa ovat jo aikaisemmin selvittäneet mm Lehtomaa 1996 ja Pykälä 1989, jotka ovat tutkineet Näsuddenin kalkkikalliota. Mainituissa selvityksissä on aluetta pidetty putkilokasvilajistoltaan ja sammallajistoltaan merkittävä alueena.

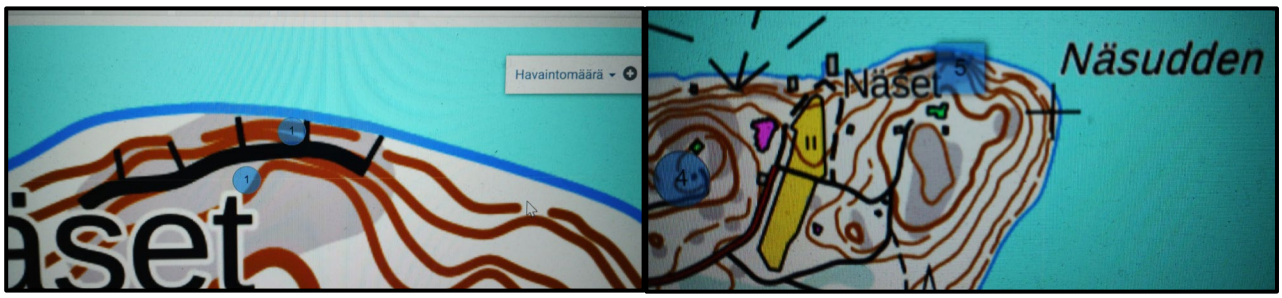
Avokallion osuus niemen sisäosissa on vähäinen. Ylispuustoa on harvennettu ja jäljellä on kookkaita mäntyjä. Lisäksi puustossa on muutamia kuusia ja koivuja. Pensaskerroksessa esiintyy katajaa ja pihlajaa.

Kesän 2023 inventoinnin kenttäkerroksen kallion lakialueen ja ylärinteen lajeista mainittakoon:

orjanruusu, verikurjenpolvi, punaherukka, ahomansikka, kallioimarre, kivikkoalvejuuri metsänalvejuuri, Sananjalka, kalliovillakko, mäkikuisma, metsälauha, oravanmarja, taikinamarja piennarmatara, rohtotädyke, haisukurjenpolvi, verikurjenpolvi, kalliokielo, kielo, lillukka, nuokkuhelmikkä, hina, jänönsalaatti, keto-orvokki, sinivuokko, poimulehti(*sp*.), mustikka. **Verikurjenpolvi** ja **haisukurjenpolvi** ovat lajeista selvimmin kalkinsuosijalajeja.

Vuoden 2005 inventoinnissa alueen lajistoon kuuluivat edellä mainittujen lisäksi:

kalliokohokki, ukontulikukka, haurasloikko, kurjenkello ja jänönsalaatti ja nuokkuhelmikkä, joita ei nyt maastossa havaittu.

Kuvat 4bc. Kalliorikon ja verikurjenpolven esiintyminen Näsuddetin alueella. *Lähde*: www.laji.fi.

Niemen pohjoiskärjen alueella on puustoa harvennettu osapuilleen aina Natura-alueen reunaan asti. www.laji.fi tietokannan sekä vuoden 2005 inventoinnin mukaan alueen pohjoisrinteen ja jyrkänteen lajisto on monipuolista ja käsittää runsaasti kalkinsuosioita kuten verikurjenpolvea, joskin 2023 inventoinnissa se on selvästi taantunut. Kalliorikon kohdalla on myös ilmeistä taantumista tapahtunut ja lajia ei havaittu. Myöskään kalliokohokkia ei 2023 maastossa havaittu.

Kuva 5. Rinnealuetta varsinaisen jyrkänteen yläpuolella.

Kuva 6. Näsuddetin jyrkänne. Jyrkännealue on osayleiskaavassa merkitty nat-alueeksi. Alueen puustoa aina jyrkänteen reunaan asti on harvennettu. Alueen lajisto on taantunut.

Puuston harvennukset ulottuvat aina jyrkänteen itäreunaan asti. Jyrkänteen itäpuolella jyrkkä rinne loivenee ja rinteessä osin harvettua rantalehtoa. Valta- ja ylispuuna on koivu ja lisäksi aivan rannassa on tervaleppää kapeana juottina. Taikinamarjaa ja orjanruusua on niukahkosti pensaskerroksessa. Muuten se muodostuu pääosin puiden taimista. Kenttäkerroksen lajistossa on mm sanajalkaa ja käenkaalia sekä vadelmaa ja nurmilauhaa, mitkä viittaavat ihmistoiminnan aktiivisuuteen.

Kvat 6a-d. Ylinnä kuvien ottopaikka. Jyrkännealue lähiympäristöineen on rajattu maakuntakaavassa *ge*-alueeksi (*ge* 114 jyrkänne ja osin myös *sl* 827 (rinteen alusmetsä).

Kun kuljetaan niemen kärjestä itärannalle, säilyy kapea puustoinen vyöhyke rannan tuntumassa, mutta sen yläpuolinen rinnealueen keskiosa on voimakkaasti harvennettua ja osin hakkuualueen pioneerilajistoa on ilmaantunut kuten maitohorsma, vadelma, nurmilauha ja sananjalka ovat runsastuneet. Rantaa reunustaa lähinnä mustikkatyypin puustoinen vyöhyke, jossa puukerros koostuu koivusta, pihlajasta, männystä ja harmaa- sekä tervalepästä. Sitä voitaneen luonnehtia kuivaksi lehtomaiseksi rinteeksi. Vyöhykkeellä on muutamia pystykeloja. Kenttäkerroksessa on vielä taikinamarjaa. Kenttäkerroksen ehdoton valtalaji on mustikka. Sen lisäksi esiintyy mm metsälauhaa, puolukkaa, sananjalkaa, metsätähteä ja kieloa sekä käenkaalta. Puustoa on jonkin verran harvennettu (*ks*. kuvat alla).

Kuvat 7ab. Kuvissa itärannan rantavyöhykettä. Puusto on iältään vaihtelevaa. Maapuita on nukalta tai ei lainkaan. Iäkkäimmät puuyksilöt ovat 60–70 vuoden ikäisiä. Kenttäkerroksen lajisto on tavanomaista.

Kun noustaan topografiassa ylemmäs rinnettä, on hakkuita toteutettu runsaammin. Kenttäkerros on niiden myötä heinittynyt ja kenttäkerroksen lajistoon on ilmaantunut edellä mainitun lajiston lisäksi mm vadelmaa, nurmilauhaa, kieloa, metsäalvejuurta, nurmirölliä ja maitohorsmaa. Myös nuorta lehtipuuta (koivua ja pihlajaa) on ilmaantunut pensaskerrokseen. (*ks*. kuvat 8ab). Vielä on nähtävissä muutamia verikurjenpolvikasvustoja.

Kuvat 8ab. Itärinteen keskiosan kasvillisuutta. Aluetta on harvennettu jokunen vuosi sitten ja kenttäkerros on muuntunutta ja nuorta lehtipuustoa on ilmaantunut pensaskerrokseksi.

Kun noustaan kivistä moreeni itärinnettä ylöspäin kallioselänteen lakialueelle, muuntuu kasvillisuus huomattavasti kuivempaan suuntaan. Kasvillisuudeltaan aluetta voidaan luonnehtia kuivaksi mäntykankaaksi. Puustossa mänty dominoi. Lisäksi on koivua ja katajaa melko runsaasti. Pystykeloja tai maapuita ei esiinny. Pohjakerokseen ilmaantuu jäkäliä, poron- ja hirvenjäkälää, palleroporonjäkälää. Kasvillisuustarkastelun perusteella voidaan todeta, että aikaisempiin

inventointeihin (mm Suomen Luontotieto 2005). etenkin itärannan ala- ja keskiosa ovat taantuneet hakkuiden myötä, mutta selänteen lakialueella on puusto ja kasvillisuus säilynyt melko hyvin.

Kuvat 9ab. Kallioselänteen lakialueen kasvillisuutta.

5. MAISEMA JA GEOMORFOLOGIA

Näsuddenin kaava-alueella on yksi aikaisemmassa kaavoituksessa huomioitu alue. Kalliojyrkänne ja sen alusmetsä on maakuntakaavassa rajattu *ge* ja *sl* -merkinnöillä. Rajaukset perustuvat

kallojyrkänteeseen sekä jyrkänteen ja sen lähialueen monipuolisen lajistoon. Niemen pohjoiskärjen kallioilta avautuu kauniita näkymiä pohjoisen suuntaan, kun puustoa on harvennettu.

Kuva 10 . Niemen pohjoiskärjestä avautuu kauniita näkymiä ympäröivälle vesialueelle.

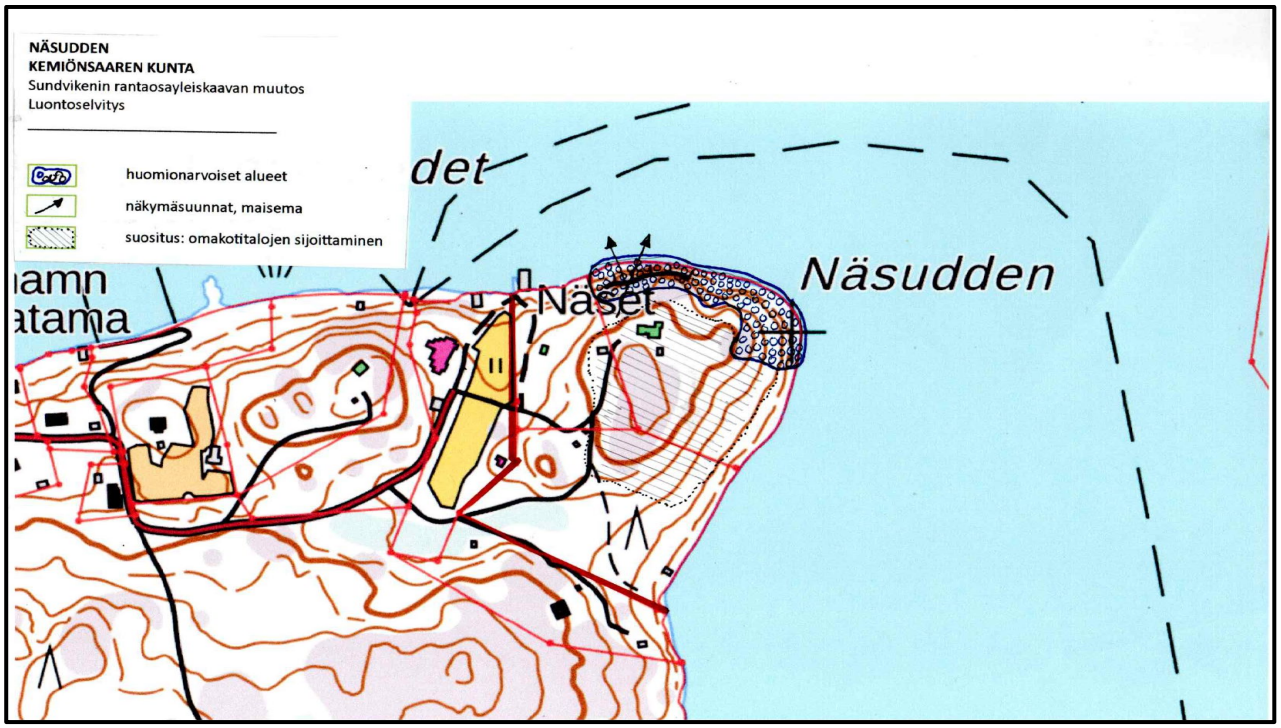
5. YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Alueen luonnossa ihmistoiminnan vaikutus ilmenee kauttaaltaan lähinnä puuston harvennuksina ja maaperän kulumisena etenkin nykyisen asutuksen lähellä ja lähialueilla. Vaikka Näsuddenin pohjoisrannan lajisto on 20-vuodessa taantunut, tulisi jyrkännealue lähiympäristöineen jättää rakentamisen ulkopuolelle.

Kasvillisuuden, linnuston kannalta sekä luontotyyppikartoituksen perusteella voidaan alueelta erottaa yksi huomionarvoinen alue, joka tulisi ottaa huomioon alueen maankäyttöä suunniteltaessa:

1) *Niemen pohjoisranta*; jyrkänne ja rantavyöhyke sen molemmin puolin. Vaikka alue on taantunut 2000-luvun alkuvuosista, voidaan sitä pitää huomionarvoisena kohteena ja pyrkiä se säilyttämään nykytilaisena. Linnuston kannalta ei suunnittelualueella ole erityisiä alueita. Alueen varpuslinnusto on tavanomaista. Vesilinnusto uupui kokonaan. Oheisella kartalla alue on rajattu.

2) *Rakennuspaikkojen (omakotitalot)* siirto voidaan osoittaa niemen itärinteen keskiosaan ja lähelle lakialuetta.

Kuva 11. Asuinrakennusten (AO) siirtoon soveltuvat ja soveltumattomat alueet.

Sauvossa 19. marraskuuta 2023

Jari Hietaranta

EKOTONI KY